

Assessing the Carrying Capacity of Tourism for Sustainable Development, Using a Management Model¹

Afarin Tajbakhsh², Mina Mackialegha³, Seyed Masoud Monavari⁴,
Azita Behbahani⁵

Received: 2025/05/09

Accepted: 2025/07/21

Abstract

The present study aimed to assess tourism carrying capacity for sustainable development using the managerial model proposed by Coccossis and Mexa. The research was descriptive-correlational and was conducted using a survey method. Experts in the field of tourism and environment on Qeshm Island formed the statistical population of this study. Based on the number of latent variables, the sample size was determined to be participants, who were selected using a convenience sampling method. The data collection tool was a self-designed questionnaire, the reliability and validity of which were confirmed. The structural equation modeling approach was used to analyze the data. The results showed that the components of tourism carrying capacity had a mean above the average level, and physical carrying capacity, institutional carrying capacity, economic carrying capacity, ecological carrying capacity, social carrying capacity, and cultural carrying capacity had a positive and significant relationship with the concept of tourism carrying capacity with factor loadings of 0.838, 0.794, 0.769, 0.674, 0.652, and 0.531, respectively. In order to improve the carrying capacity of tourism on Qeshm Island, limitations can be reduced and each of the carrying capacity components can be improved. Also, through monitoring and establishing restrictions, the number of tourists should be prevented from exceeding the region's tourism carrying capacity.

Keywords: Tourism, Sustainable Development, Tourism Carrying Capacity, Qeshm Island.

JEL Classification: L83, C12, Q01.

1 .doi: 10.22051/ieda.2025.50504.1469

2. Ph.D. Student, Department of Environment, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran. Email:taj.afarin@yahoo.com.

3. Associate Professor, Department of Environment, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran. Corresponding Author. Email:mackialegha@yahoo.com.

4. Associate Professor, Department of Environment, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email:monavarism@yahoo.com.

5. Associate Professor, Department of Environment, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran. Email:azitabehbahani@yahoo.com

مقاله پژوهشی

ارزیابی ظرفیت برد گردشگری در راستای توسعه پایدار با استفاده از مدل مدیریتی^۱

آفرین تاج بخش^۲، مینا مکی آل آقا^۳، سید مسعود منوری^۴، آرزیتا بهبهانی^۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۹

چکیده

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی ظرفیت برد گردشگری در راستای توسعه پایدار با استفاده از مدل مدیریتی کوکوسیسی و مکسا صورت پذیرفت. تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی بوده که با استفاده از روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق کارشناسان حوزه گردشگری و محیط‌زیست در جزیره قشم است. براساس تعداد متغیرهای پنهان، حجم نمونه آماری ۱۲۰ نفر تعیین شد که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌های خودساخته محقق بود که پایایی و روایی آن مورد تأیید قرار گرفت. برای تحلیل داده‌ها از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری بهره گرفته شد. نتایج نشان داد مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری دارای میانگین بالاتر از سطح متوسط بودند. همچنین ظرفیت برد فیزیکی، ظرفیت برد نهادی، ظرفیت برد اقتصادی، ظرفیت برد اکولوژیکی، ظرفیت برد اجتماعی و ظرفیت برد فرهنگی به ترتیب با بار عاملی ۰/۸۳۸، ۰/۷۹۴، ۰/۷۶۹، ۰/۶۷۴، ۰/۶۵۲ و ۰/۵۳۱ با ظرفیت برد گردشگری رابطه مثبت و معناداری دارند. به‌منظور ارتقای ظرفیت برد گردشگری در جزیره قشم، می‌توان با کاستن از محدودیت‌ها و ارتقای هریک از مؤلفه‌های ظرفیت برد اقدام کرد. همچنین، باید با نظارت و ایجاد محدودیت از فراتر رفتن تعداد گردشگران از ظرفیت برد گردشگری منطقه جلوگیری نمود.

واژگان کلیدی: گردشگری، توسعه پایدار، ظرفیت برد گردشگری، جزیره قشم.

طبقه‌بندی موضوعی: L83, C12, Q01.

۱. کد DOI مقاله: 10.22051/ieda.2025.50504.1469

۲. دانشجوی دکتری، گروه محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران. Email:taj.afarin@yahoo.com

۳. دانشیار، گروه محیط زیست، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران. نویسنده مسئول.

Email:mackialeagha@yahoo.com

۴. دانشیار، گروه محیط زیست، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Email:monavarism@yahoo.com

۵. دانشیار، گروه محیط زیست، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران. Email:azitabehbahani@yahoo.com

مقدمه

امروزه، گردشگری به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی بشر تبدیل شده است. عواملی همچون گسترش فناوری اطلاعات، افزایش دامنه زندگی شهری، افزایش درآمدها و رفاه عمومی موجب شده تعداد گردشگران به سرعت افزایش یافته و باعث شکوفایی صنعت گردشگری شود (دو و همکاران^۱، ۲۰۲۴). توسعه صنعت گردشگری از یک سو، منافع اقتصادی زیادی به همراه دارد مانند ارتقای اشتغال، افزایش درآمد و تحریک توسعه اقتصادی محلی (جیا و جیاجیا^۲، ۲۰۲۲) و از سوی دیگر، افزایش تعداد گردشگران، تأثیرات منفی بر محیط‌زیست مناطق گردشگری دارد؛ تأثیراتی چون مصرف بی‌رویه منابع طبیعی، کاهش تنوع زیستی و تخریب اکوسیستم‌ها (استریمیکین و همکاران^۳، ۲۰۲۰). ملموس‌ترین اثر منفی گردشگری، انبوه‌شدن بیش از حد جمعیت گردشگران و ازدست‌رفتن آسایش مردم محلی است که منجر به اصطکاک منافع بین این دو گروه می‌شود (روسلی و همکاران^۴، ۲۰۲۴).

گردشگری انبوه و ویژگی‌های فصلی در پیوند با بحران‌های کنونی در زمینه انرژی، تنوع زیستی، آب، غذا و سلامت (سرچینگر و همکاران^۵، ۲۰۱۸) تأثیر منفی انباشته‌ای بر مقاصد گردشگری دارد و تحقق اهداف توسعه پایدار را ناممکن می‌سازد (وانی و همکاران^۶، ۲۰۲۲). چنین شرایطی می‌تواند منجر به پیامدهای برگشت‌ناپذیری شود؛ از جمله نارضایتی ساکنان، تجارب توریستی به‌خطرافتاده، فشار بر زیرساخت‌ها و تخریب سایت‌های میراث طبیعی و فرهنگی (دوکراس و کونگ^۷، ۲۰۲۰). بنابراین، بررسی ظرفیت برد گردشگری مقاصد برای حفظ منابع محلی و محیط‌زیست، بهینه‌سازی زیرساخت‌ها و هدایت توسعه پایدار گردشگری اهمیت علمی و عملی دارد (یی و همکاران^۸، ۲۰۲۴). بهینه‌سازی چندبعدی ظرفیت برد گردشگری در یک منطقه می‌تواند پشتوانه قابل اعتمادی برای توسعه پایدار گردشگری ارائه دهد (تان^۹، ۲۰۲۳) و گردشگری پایدار قابلیت تبدیل شدن به توسعه پایدار را دارد (یو و گائو^{۱۰}، ۲۰۲۳).

تعیین ظرفیت برد گردشگری منطقه می‌تواند در تعیین ظرفیت‌های اساسی برای جذب گردشگر، شاخص بوده و زمینه را برای بهره‌برداری پایدار فراهم کند (نصیری و همکاران، ۱۴۰۱). ظرفیت برد گردشگری مفهومی است که قویاً با گردشگری پایدار مرتبط است (هی و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۲) و اغلب برای پاسخ به مشکلات ایجادشده توسط گردشگری انبوه یا گردشگری سنتی استفاده می‌شود؛ زیرا استفاده

1. Du *et al.*
2. Jia & Jiajia
3. Streimikiene *et al.*
4. Rusli *et al.*
5. Searchinger *et al.*
6. Wani *et al.*
7. Du Cros & Kong
8. Ye *et al.*
9. Tan
10. Yu & Gao
11. He *et al.*

نادرست و زوال منابع، می‌تواند گردشگری را متوقف کند (فرناندز ویلاران و همکاران^۱، ۲۰۲۰). مفهوم ظرفیت برد یک مقصد گردشگری مبتنی بر این فرض است که دیر یا زود این مقصد گردشگری به نقطه‌ای خواهد رسید که از آن پس، افول در انتظار مقصد خواهد بود. به عبارتی، تعداد زیاد گردشگران باعث نابودی منابع و جاذبه‌های گردشگری خواهد شد (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۱).

در طول چهار دهه گذشته، تحقیقات در مورد ظرفیت برد گردشگری به‌عنوان نقطه‌ای قانونی در مدیریت گردشگری ظاهر شده است (تان، ۲۰۲۳). در مطالعات اولیه، مفهوم ظرفیت برد گردشگری بیشتر با ظرفیت بازدیدکننده مرتبط بود که به‌عنوان حداکثر تعداد بازدیدکنندگانی که یک مقصد می‌تواند بدون فشار یا تأثیر منفی بر محیط طبیعی تحمل و جذب کند، توصیف می‌شد (اجوتا و همکاران^۲، ۲۰۲۲). با این حال بعید است که به این محدودیت "فیزیکی" رسید، زیرا عوامل دیگر می‌توانند تعداد بازدیدکنندگان را به سطح پایین‌تر محدود کنند (توکارچوک و همکاران^۳، ۲۰۲۲). افزایش تعداد بازدیدکنندگان نه تنها بر اکوسیستم‌ها و محیط‌زیست تأثیر می‌گذارد، بلکه منجر به تغییرات متناظر در تجربیات بازدیدکنندگان، جمعیت اطراف و حتی اقتصاد اجتماعی محلی می‌شود. لذا، تمرکز بر تعداد بازدیدکنندگان به تنهایی نمی‌تواند به درجه خاصی از تعادل در سیستم گردشگری منجر شود (بجورک و همکاران^۴، ۲۰۲۱). کانگ^۵ (۲۰۲۳) استدلال می‌کند ظرفیت بازدیدکننده ساده یا نرخ استفاده به‌تنهایی نشان‌دهنده ظرفیت برد گردشگری نیست. بنابراین، مفهوم ظرفیت برد گردشگری باید به تدریج از ظرفیت بازدیدکننده به حوزه‌های اجتماعی، روانی و اقتصادی گسترش یابد (مولر و همکاران^۶، ۲۰۱۸). ظرفیت برد گردشگری بسیار بیشتر از یک عدد منفرد و ایستا در حوزه مورد بررسی است؛ ظرفیت برد مفهومی مدیریتی پویا و چندبعدی است که اطلاعات ارزشمندی برای توسعه برنامه‌های مدیریتی با هدف حفاظت از اکوسیستم و ارتقای عملکرد سالم آن در بلندمدت فراهم می‌کند (پاسکوا و همکاران^۷، ۲۰۲۱).

جزیره قشم، بزرگترین جزیره ایرانی و یکی از مقاصد گردشگری در کشور به‌شمار می‌رود. ارزیابی ظرفیت برد گردشگری برای جزیره قشم که در کانون توجهات قرار دارد، لازم و ضروری است. در تحقیقات قبلی، ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم با رویکرد کمی و ایستا محاسبه شده است. میرزایی قلعه و منشی‌زاده (۱۳۹۵) ظرفیت برد فیزیکی گردشگری جزیره را ۲۹۵۰ نفر در روز و ظرفیت برد واقعی را ۱۱۲۵ نفر تخمین زدند. سبحانی و دانه‌کار (۱۴۰۲) ظرفیت برد فیزیکی سالانه را ۲۹،۰۸۸،۰۹۵ نفر و ظرفیت برد واقعی ۱۲،۲۱۷،۰۰۰ نفر برآورد کردند.

این مطالعه، با رویکرد کیفی، به ارائه چارچوبی کامل برای اندازه‌گیری ظرفیت برد گردشگری می‌پردازد. یکی از مشارکت‌های مهم این مطالعه، رویکرد جامع آن برای اندازه‌گیری ظرفیت برد گردشگری

1. Fernández-Villarán *et al.*
2. Egota *et al.*
3. Tokarchuk *et al.*
4. Björk *et al.*
5. Kang
6. Muler *et al.*
7. Paskova *et al.*

با در نظر گرفتن عوامل متعددی است که بر ظرفیت برد فعالیت‌های گردشگری تأثیر می‌گذارند. دیگر این‌که، ظرفیت برد گردشگری براساس دیدگاه‌های ذینفعان محاسبه می‌شود. تعریف دیدگاه‌های ذینفعان در روبه‌های تصمیم‌گیری برای حفاظت از اکوسیستم‌های گردشگری، برای اطمینان از فراگیر، شفاف و مؤثر بودن تصمیمات ضروری است. با در نظر گرفتن دیدگاه‌ها و منافع ذینفعان مختلف، از جمله جوامع محلی، سازمان‌های دولتی و مشاغل، تصمیم‌گیرندگان می‌توانند اعتماد ایجاد کنند، راه‌حل‌های نوآورانه را ترویج و پایداری اجتماعی و زیست محیطی را ارتقا دهند.

مبانی نظری

۱. مفهوم ظرفیت برد گردشگری

در ابتدا، ظرفیت برد عمدتاً برای شناسایی کمیت تأثیرات فعالیت‌های انسانی در مناطق حفاظت‌شده استفاده شد (جوزف و ماهادوان^۱، ۲۰۲۴). با این حال، در دهه ۱۹۵۰ با افزایش بازدیدکنندگان در پارک‌های ملی و سایر مناطق حفاظت‌شده، ظرفیت برد بخشی از مدیریت بازدیدکنندگان شد (جوربسیک و همکاران^۲، ۲۰۲۳). سپس، واگار^۳ (۱۹۶۰) گسترش مفهوم ظرفیت برد را به‌عنوان "سطح استفاده‌ای که یک منطقه می‌تواند بدون تأثیر بر کیفیت آن، حفظ کند" پیشنهاد کرد. در اوایل دهه ۱۹۸۰، سازمان جهانی گردشگری^۴ (۱۹۸۲) ظرفیت برد گردشگری را این‌گونه تعریف کرد: «حداکثر تعداد افرادی که ممکن است به‌طور هم‌زمان از یک مقصد گردشگری بازدید کنند، بدون این‌که باعث تخریب محیط فیزیکی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و کاهش غیرقابل قبول در کیفیت رضایت بازدیدکنندگان شوند» (هاریبودیمان و همکاران^۵، ۲۰۲۳). ظرفیت برد منطقه‌ای، موضوعی حیاتی در زمینه توسعه پایدار است (یی و همکاران، ۲۰۲۴).

سانتوس و بریلها^۶ (۲۰۲۳) تأکید می‌کنند که افزون بر مدیریت مناطق حفاظت‌شده، جنبه‌های اجتماعی و تجربه بازدیدکنندگان نیز باید در مفهوم ظرفیت برد گنجانده شود. به‌عقیده این محققین، مدیریت بازدیدکنندگان در مناطق گردشگری نباید تنها به تعداد بازدیدکنندگان محدود شود، بلکه باید شامل مجموعه‌ای از اقدامات مدیریتی باشد. این به‌عنوان ابزاری برای اندازه‌گیری شاخص‌های گردشگری پایدار عمل می‌کند که شامل برنامه‌ریزی دقیق تعداد بازدیدکنندگانی است که یک منطقه یا مقصد توریستی می‌تواند بدون نزدیک شدن به حد آسیب غیرقابل برگشت، پذیرایی کند (وانداراکیس و همکاران^۷، ۲۰۲۳).

1. Joseph & Mahadevan
2. Jurišić *et al.*
3. Wagar
4. United Nations World Tourism Organization (UNWTO)
5. Haribudiman *et al.*
6. Santos & Brilha
7. Vandarakis *et al.*

ارزیابی ظرفیت برد که برای مدیریت مناطق گردشگری اعمال می شود، می تواند براساس روش های کمی و کیفی باشد؛ درحالی که اولی استانداردهای عددی را برای کمی سازی ظرفیت برد گردشگری محاسبه می کند و دومی مدل های مدیریتی را برای مناطق گردشگری پیشنهاد می کند (سریوستاوا^۱، ۲۰۱۷).

روش های کمی: رویکرد کمی، برآورد ظرفیت حمل گردشگری فیزیکی، واقعی و ظرفیت حمل مؤثر است. ماهیت این روش دارای محدودیت هایی است؛ به این معنا که عوامل کیفی مانند ارزش ها و ادراکات فرهنگی را در نظر نمی گیرد (میسترو و همکاران^۲، ۲۰۲۴). از طرفی، رفتار بازدیدکنندگان، توسعه زیرساخت ها و در دسترس بودن منابع طبیعی، همگی محدودیت اکوتوریسم را در مناطق گردشگری محدود می کنند (سبحانی و همکاران^۳، ۲۰۲۲).

روش های کیفی: به موازات توسعه روش های کمی برای ارزیابی ظرفیت برد، از دهه ۱۹۷۰، روش های کیفی به تعریف مدل هایی برای مدیریت استفاده عمومی در مناطق حفاظت شده کمک می کند. این مدل ها بیان می کنند که ظرفیت برد گردشگری، سطح استفاده تفریحی از یک پارک یا منطقه، بدون فراتر رفتن از محدودیت های تعیین شده است (لی و همکاران^۴، ۲۰۲۱).

ارزیابی ظرفیت برد گردشگری می تواند براساس روش های کمی (محاسبه استانداردهای عددی برای کمی سازی) و روش های کیفی (پیشنهاد مدل های مدیریتی برای مناطق حفاظت شده) باشد. ادبیات، چندین مدل برای مطالعه گردشگری پایدار ارائه می دهد. چندین مدل اولیه مورد استفاده برای اندازه گیری ظرفیت حمل گردشگری در جدول (۱) فهرست شده است (برنال و همکاران^۵، ۲۰۲۴).

جدول ۱. مقایسه مدل های اصلی برای اندازه گیری ظرفیت برد گردشگری

مدل	رویکرد
مدل ویژگی های اصلی عوامل محیطی و اجتماعی را در نظر می گیرد. بر رابطه بین منابع طبیعی و فعالیت های گردشگری تمرکز می کند.	سیفونتس ^۶ (۱۹۹۲)
تقاضای بازدید را در نظر می گیرد و امکان کنترل بازدید را به روشی ساده (تعداد گروه ها در روز) فراهم می کند.	بولون ^۷ (۲۰۰۶)
تقاضای بازدید را در نظر می گیرد و امکان کنترل بازدید را به روشی ساده (تعداد بازدیدکنندگان در روز در یک منطقه خاص) فراهم می کند.	ایباما ^۸ (۲۰۰۱)
نظریه مکان مرکزی توزیع فضایی جاذبه های گردشگری را در رابطه با ظرفیت برد تحلیل می کند.	کریستالر ^۹ (۱۹۳۳)

1. Srivastava
2. Maestro *et al.*
3. Sobhani *et al.*
4. Li *et al.*
5. Bernal *et al.*
6. Cifuentes
7. Boullón
8. IBAMA
9. Christaller

مدل	رویکرد
مدل/ویژگی های اصلی	
رویکرد مدیریت ایجاد محدودیت‌های قابل قبول تغییر در یک منطقه توریستی و هدایت اقدامات برای حفظ کیفیت محیطی	محدودیت‌های تغییر قابل قبول استنکی و همکاران ^۱ (۱۹۸۲)
ارزیابی سطح تأثیرات قابل قبول و ظرفیت برد با استفاده از شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری به روشی ساده و قابل انعطاف، نظارت بر وضعیت محیط‌زیست	کوکوسیس و مکسا ^۲ (۲۰۰۴)
مدل برنامه‌ریزی گردشگری شامل ظرفیت برد و ارتباط آن با اثرات اقتصادی، زیست-محیطی و اجتماعی گردشگری است.	ماتیسون و وال ^۳ (۱۹۸۲)
ایده اصلی این است که فعالیت‌های انسانی (فشارها) بر وضعیت محیط‌زیست تأثیر می‌گذارند و واکنش‌های سیاسی و مدیریتی برای دستیابی به توسعه پایدار ضروری است.	مدل فشار - وضعیت - واکنش کمیسیون جهانی توسعه و محیط-زیست ^۴ (۱۹۸۹)
رویکرد رقابتی برای تحلیل ظرفیت برد از منظر مزیت رقابتی مقصد	پورتر ^۵ (۱۹۹۰)
مدل تقاضای گردشگری پایدار با در نظر گرفتن رابطه بین عرضه و تقاضای گردشگری با تمرکز بر پایداری	کروچ و ریتیچی ^۶ (۱۹۹۹)

منبع: برنال و همکاران (۲۰۲۴)

پس از بررسی مدل‌های موجود، روش ارائه‌شده توسط کوکوسیس و مکسا (۲۰۰۴) برای ارزیابی ظرفیت برد گردشگری انتخاب شد. این مدل افزون‌بر ارزیابی تمام جنبه‌های ظرفیت برد گردشگری شامل جنبه‌های فیزیکی، زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، دیدگاه ذینفعان را مورد توجه قرار می‌دهد. عناصر ارزیابی توضیح می‌دهند که چگونه یک منطقه باید مدیریت شود و حد تغییر قابل قبول چقدر است. همچنین، مجموعه‌ای از شاخص‌ها را برای توسعه پایدار گردشگری ارائه می‌دهند (مانند کیفیت هوا، تولید و مدیریت زباله، استفاده از خاک، مصرف و کیفیت آب، رفتار اجتماعی، سود و سرمایه‌گذاری در گردشگری). کوکوسیس و مکسا معتقدند برآورد واقعی اثرات تولیدشده در یک منطقه تفریحی، لازم نیست به عددی منتهی شود که از معیارهای تغییرناپذیر و ثابت تبعیت کند. تعیین سطوح ظرفیت برد، به‌ویژه در تعیین حداقل سطح توسعه برای حفظ جوامع محلی، می‌تواند مفیدتر باشد (سانتوس و بریله، ۲۰۲۳).

اولین تقسیم‌بندی مفهوم ظرفیت برد گردشگری توسط پیرس (۱۹۸۹) پیشنهاد شد؛ محیطی و اکولوژیکی، فیزیکی و ادراکی یا روانی که منعکس‌کننده بعد متفاوتی است که این مفهوم بر روی آن به‌کار می‌رود. باین حال، براساس تحقیقات بولن (۲۰۰۶)، کوکوسیس و مکسا (۲۰۰۴)، انجی و همکاران^۷ (۲۰۰۶)، و کنل و همکاران^۸ (۲۰۱۶) مقوله‌های پرتکرار برای کاربرد مفهوم ظرفیت برد در مدیریت گردشگری عبارت

1. Stankey *et al.*
2. Coccossis & Mexa
3. Mathieson & Wall
4. World Commission on Environment and Development of the UN
5. Porter
6. Crouch & Ritchie
7. Nghi *et al.*
8. Kennell

از اکولوژیکی، فیزیکی، فرهنگی، اجتماعی، نهادی و اقتصادی می‌باشند (آجوهارى و همکاران^۱، ۲۰۲۳). هدف ظرفیت برد گردشگری اکولوژیکی و فیزیکی، شناسایی و تعیین تأثیرات ناشی از تفریح و گردشگری بر روی اکوسیستم‌ها است. درحالی‌که ظرفیت برد گردشگری اکولوژیکی به اثرات ناشی از محیط طبیعی اشاره دارد، ظرفیت برد گردشگری فیزیکی به عناصر محیط ساخته‌شده، عمدتاً به سیستم‌های زیرساختی (مانند خدمات تأمین، حمل و نقل، خدمات بهداشتی و برق) اشاره دارد (چیپلام و راتانارات^۲، ۲۰۲۱). ظرفیت برد گردشگری اجتماعی و فرهنگی به تجربیات بازدیدکننده در سایت گردشگری و تأثیرات نهایی بر فرهنگ و جوامع محلی مرتبط است (سالمی و همکاران، ۱۴۰۱). ظرفیت برد گردشگری نهادی/اقتصادی به اثرات اقتصادی و نهادی ناشی از فعالیت توریستی اشاره دارد (برنال و همکاران، ۲۰۲۴). جدول (۲) ابعاد ظرفیت برد گردشگری را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ابعاد ظرفیت برد گردشگری

مفهوم	ابعاد ظرفیت برد
سطح قابل قبول گردشگری است که امکان حفظ تعادل محیط طبیعی در یک مقصد گردشگری را فراهم می‌کند.	ظرفیت برد اکولوژیکی
سطح قابل قبول گردشگری است که امکان حفظ تعادل محیط شهری در یک مقصد گردشگری، عمدتاً زیرساخت‌ها و تجهیزات شهری را فراهم می‌کند.	ظرفیت برد فیزیکی
سطح قابل قبول گردشگری است که امکان حفظ تعادل محیط فرهنگی در یک مقصد گردشگری، اساساً سنت‌ها و آداب و همچنین میراث تاریخی-هنری را فراهم می‌کند.	ظرفیت برد فرهنگی
سطح قابل قبول گردشگری است که امکان حفظ تعادل محیط اقتصادی در یک مقصد گردشگری را فراهم می‌کند و ظرفیت اقتصادی جامعه پذیرنده و مزایای اقتصادی ارائه‌شده توسط گردشگری در محل را سازگار می‌کند.	ظرفیت برد اقتصادی
سطح قابل قبول گردشگری است که امکان حفظ تعادل محیط سیاسی در یک مقصد گردشگری را فراهم می‌کند و تلاش‌های ادارات دولتی را برای تنظیم و کنترل رشد گردشگری و خدمات شهروندان سازگار می‌کند.	ظرفیت برد نهادی
سطح قابل قبول گردشگری برای پذیرش حضور و رفتار جمعیت کاربران جدید یا میزان آمادگی برای پذیرش تراکم و ازدحام کاربران جدید است.	ظرفیت برد اجتماعی

منبع: مطالعات تجربی

پیشینه تحقیق

اسکینیتی و همکاران^۳ (۲۰۲۴) چارچوبی جامع شامل شاخص‌های زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی برای ارزیابی ظرفیت برد در اکوسیستم‌های حساس ساحلی ایجاد نمودند. نتایج شاخص‌های مسئله‌داری چون ازدحام بیش از حد، آلودگی میکروپلاستیک‌ها، زیرساخت‌های جاده‌ای ناکافی و تعداد بیش از حد خودروها را شناسایی نمودند. هاتیبو^۴ (۲۰۲۴) ظرفیت برد چندبعدی گردشگری زنجیبار^۵ را توسط مدلی با شش متغیر اقتصاد، بوم‌شناسی یا طبیعت، اجتماعی، فرهنگ، میراث و سیاسی ارزیابی نمود.

1. Ajuhari *et al.*
2. Cheablum & Rattanarat
3. Skiniti *et al.*
4. Hatibu
5. Zanzibar

براساس یافته‌ها ابعاد ظرفیت برد گردشگری بر هم تأثیر گذارند. برنال و همکاران (۲۰۲۴) شش بعد اکولوژیکی، برنامه‌ریزی شهری، فرهنگی، اقتصادی، نهادی و ظرفیت روانی ساکنان را برای ارزیابی ظرفیت برد گردشگری در ایالت کالیفرنیا به کار گرفت و نشان داد جریان ورودی بالاتر از میانگین و نزدیک به محدودیت‌های ظرفیت خود را تجربه می‌کند. هاریبودیمین و همکاران (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای کیفی کتابخانه‌ای، پنج بعد ظرفیت حمل مقاصد گردشگری را سرزمینی، حاکمیتی، اقتصادی، اجتماعی و محیطی گزارش کردند. کانگ و همکاران^۱ (۲۰۲۳) تجربه مطلوب بازدیدکنندگان پارک جنگلی در چین را با استفاده از روش آزمون انتخاب ارزیابی نمودند. نتایج نشان داد پارک ملی جنگلی به طور کلی در وضعیت "ظرفیت برد کم" قرار دارد و خطرات بالقوه استفاده ناکافی در این پارک وجود دارد. دونگ و همکاران^۲ (۲۰۲۲) با ساختن سیستمی از شاخص‌های اقتصادی، زیرساختی، اجتماعی، روانی، اکولوژیکی ظرفیت حمل گردشگری، توسعه ظرفیت حمل گردشگری برای استان‌ها و شهرهای چین را محاسبه و مقایسه نمودند. پاسکوا و همکاران^۳ (۲۰۲۱) رویکردی سیستمی مبتنی بر ابعاد مختلف مقصد مانند فرهنگی، اجتماعی، زیست‌محیطی و روانی را برای مدیریت بازدیدکنندگان در مناطق گردشگری عملیاتی نموده و سیستم پیشنهادی را در منطقه حفاظت‌شده جمهوری چک آزمایش نمودند. وانگ و همکاران^۴ (۲۰۲۰) گزارش کردند که برای ترویج توسعه گردشگری پایدار در چین، مدیریت ظرفیت برد گردشگری باید بر سیاست‌های مدیریتی مانند بهبود محیط خارجی، قوانین رفتار و استقرار مفهوم اکولوژیکی تمرکز کند.

سالمی و همکاران (۱۴۰۱) ظرفیت برد اجتماعی و فرهنگی منطقه حفاظت شده کرخه را بررسی کرده و گزارش دادند که ۵۰ درصد از سطح منطقه دارای ظرفیت برد بالا، ۳۳ درصد از سطح منطقه دارای ظرفیت برد متوسط و ۱۷ درصد از سطح منطقه دارای ظرفیت برد کم است. غفوری و همکاران^۵ (۲۰۲۲) نیز روش کمی محاسبه ظرفیت برد گردشگری را با استفاده از ابعاد اکولوژیکی، فیزیکی، روانی، اجتماعی، نهادی و اقتصادی توسعه دادند.

بررسی پیشینه تحقیق حاکی از آن است که ارزیابی ظرفیت برد گردشگری براساس مدل مدیریتی چندبعدی، رویکرد جدیدی است که در کشور ایران نیز سابقه انجام ندارد. از سوی دیگر پیشینه تجربی در این زمینه اندک است و تحلیل ابعاد اکولوژیکی، فیزیکی، فرهنگی، اجتماعی، نهادی و اقتصادی ظرفیت برد گردشگری مورد توجه قرار نگرفته است. از این رو، خلاء نظری و تجربی در این مبحث به چشم می‌خورد و پژوهش در این زمینه ضرورت دارد.

منطقه پژوهش

جزیره قشم بزرگترین جزیره خلیج فارس محسوب می‌شود و وسعتی حدود ۱۴۹۱ کیلومتر مربع دارد (نصیری و همکاران، ۱۴۰۱). زیبایی‌های جغرافیایی نظیر دره ستارگان، دره شور، تنگ چاهکوه، جنگل‌های

1. Kang *et al.*
2. Dong *et al.*
3. P'askov' *et al.*
4. Wang *et al.*
5. Ghafoori *et al.*

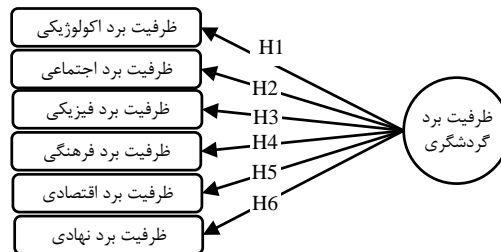
حرا و غارهای نمکی در کنار آثار تاریخی نظیر غارهای خربس، قلعه پرتغالی‌ها، شهر تاریخی باسعیدو، چاه‌های طلا، قلعه نادری و غیره، آن هم در فواصل مشخص از این جزیره، مکانی منحصر به فرد ساخته است که هر گردشگری را به سمت وسوی خود جذب می‌کنند (برقی و همکاران، ۱۳۹۱). گردشگری از اصلی‌ترین پتانسیل‌های اقتصادی در جزیره است (قنبری و مهدوی، ۱۴۰۱) و جزیره قشم می‌تواند به یکی از قطب‌های گردشگری خاورمیانه مبدل شود که البته انجام هر نوع توسعه‌ای در آن نیازمند در نظر گرفتن ظرفیت برد گردشگری آن می‌باشد (فلاح تبار، ۱۳۹۵). کرمی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که با توجه به پتانسیل‌های موجود در دو طرف عرضه و تقاضای گردشگری جزیره قشم، این مناطق بایستی به صورت جدی در برنامه‌ریزی‌های گردشگری مورد توجه قرار گیرند. سبحانی و دانه‌کار (۱۴۰۲) گزارش کردند مدیران و تصمیم‌گیران می‌توانند با کنترل تعداد گردشگران، برای حفاظت و توسعه طبیعت‌گردی پایدار در این منطقه اقدام کنند؛ به طوری که ضمن بهره‌برداری از قابلیت‌های گردشگری آن، حداقل تخریب و آسیب به ذخایر ارزشمند طبیعی وارد شود. در شکل (۱) موقعیت جزیره قشم در ایران نشان داده شده است.

شکل ۱. موقعیت جزیره قشم در ایران

مدل و روش برآورد آن

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم انجام گرفته است. این پژوهش در طبقه‌بندی تحقیقات بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی بوده و از لحاظ روش تحقیق، از نوع توصیفی - همبستگی است که به صورت پیمایشی انجام گرفته است. ارزیابی ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم به روش کوکوسیسی و مکسا (۲۰۰۴) انجام شد. مقیاس مورد استفاده برای ارزیابی ظرفیت برد گردشگری، پرسش‌نامه سرواستاوا^۱ (۲۰۱۷) بود که با استفاده از گویه‌های مورد استفاده توسط سایر محققین از جمله برنال و همکاران (۲۰۲۴)، هاریبودیمن و همکاران (۲۰۲۳) و غفوری و همکاران (۲۰۲۲) توسعه داده شد. این مقیاس شامل ۶ مؤلفه ابعاد اکولوژیکی، فیزیکی، فرهنگی، اجتماعی، نهادی و اقتصادی ظرفیت برد گردشگری است. در شکل (۲) مدل مفهومی تحقیق آورده شده است.

شکل ۲. مدل مفهومی تحقیق

برای عملیاتی نمودن هریک از متغیرهای تحقیق، براساس پرسش‌نامه مورد استفاده، تعدادی گویه در نظر گرفته می‌شود. گویه‌های این پرسش‌نامه نیز در قالب طیف لیکرت پنج قسمتی (بسیار کم=۱، کم=۲، متوسط=۳، زیاد=۴، بسیار زیاد=۵) طراحی شده و در اختیار پاسخ‌گویان قرار داده شدند تا دیدگاه خود را درباره آن گویه‌ها بیان کنند. پایایی این پرسش‌نامه از طریق بررسی آلفای کرونباخ در طی پیش‌آزمون بررسی شد و مورد تأیید قرار گرفت. روایی صوری پرسش‌نامه نیز از طریق پنل متخصصان بررسی شد. در جدول (۳) متغیرهای تحقیق و گویه‌های هریک آورده شده است.

جدول ۳. متغیرهای تحقیق

متغیر	گویه
ظرفیت برد اکولوژیکی	جلوگیری از حضور گردشگران در اکوسیستم‌های حساس
	احیا و حفظ منابع و جاذبه‌ها طبیعی (چشمه‌ها، جنگل حرا، ژئوپارک و غیره) و چشم‌اندازهای طبیعی زیبا
ظرفیت برد اجتماعی	حفظ فضای سبز و پوشش گیاهی منطقه
	افزایش زیست‌پذیری محیطی و پاکی محیط‌زیست در مناطق گردشگری
ظرفیت برد اجتماعی	صرفه‌جویی در استفاده از انرژی و استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر
	حفظ زیستگاه و تنوع زیستی-جانوری و گیاهی بومی منطقه از طریق ممنوعیت شکار و ماهیگیری
ظرفیت برد اجتماعی	کاهش آلاینده‌های آب هوایی و زیست‌محیطی در نتیجه فعالیت‌های گردشگری در منطقه
	کاهش آلاینده‌های نوری، صوتی و بصری در نتیجه فعالیت‌های گردشگری در منطقه
ظرفیت برد اجتماعی	جمع‌آوری و دفع ایمن و پاک پسماندهای ناشی از طرح‌ها و فعالیت‌های گردشگری
	جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب و جلوگیری از ورود فاضلاب‌های انسانی و صنعتی طرح‌های گردشگری به داخل آب‌های منطقه
ظرفیت برد اجتماعی	نگهداری سواحل و حفظ و نگهداری کمیت و کیفیت منابع آبی
	ممانعت دولت و مدیران محلی از تأسیس کسب‌وکارهای گردشگری مخرب و آلوده‌کننده محیط‌زیست
ظرفیت برد اجتماعی	تعیین استانداردهای زیست‌محیطی برای بهره‌برداری از منابع طبیعی و محیط‌زیست
	حمایت از کارآفرینی محلی و تجارت منصفانه
ظرفیت برد اجتماعی	حفظ آرامش جمعیت محلی و کنترل میزان ازدحام مقاصد گردشگری
	بهبود عدالت اجتماعی در جامعه محلی
ظرفیت برد اجتماعی	ارتقای کیفیت زندگی اجتماعی و بهبود سبک زندگی مردم جامعه میزبان
	افزایش مشارکت مردم در اجرای فعالیت‌های گردشگری به‌ویژه زنان و جوانان

متغیر	گویه
ظرفیت برد فیزیکی	ایجاد برند گردشگری
	افزایش رضایتمندی و تعداد گردشگران در جزیره کاهش مهاجرت و تثبیت جمعیت جزیره ارتقاء امنیت اجتماعی و انتظامی در سطح جزیره هماهنگی منافع ذینفعان پروژه‌های گردشگری و مردم محلی میزان اعتماد و همبستگی در جوامع محلی توسعه زیرساخت‌های مخابراتی و ارتباطات اینترنتی توسعه خدمات عمومی در جزیره (آب آشامیدنی سالم، برق و گاز، انرژی و غیره) توسعه زیرساخت‌های گردشگری مانند دفاتر گردشگری آژانس‌های گردشگری و تورهای مسافرتی
ظرفیت برد فرهنگی	توسعه زیرساخت‌های بهداشتی- درمانی جزیره توسعه زیرساخت‌های بانکی و بازرگانی مرتبط با محیط کسب‌وکار در جزیره توسعه زیرساخت‌های ارتباطات و وسایل و پایانه‌های حمل‌ونقل توسعه تسهیلات رفاهی و اقامتی، رستوران و مراکز خرید و سوپرمارکت‌ها بهبودی و ایمن‌سازی ساختار کالبدی محیط جزیره با حفظ بافت سنتی و الگوی معماری مساکن ایجاد و بهبود امکانات و زیرساخت‌های ورزشی و تفریحی مدیریت کاربری اراضی برای مکان‌یابی کسب‌وکارهای گردشگری و توزیع فضایی کاربری‌ها جلوگیری از افزایش ناهنجاری و انجام منکرات در بین جوانان محلی و حفظ ارزش‌های فرهنگی حفظ و ترویج میراث فرهنگی و پایبندی به هنجارها و آداب و رسوم جامعه محلی فرهنگ‌سازی جهت نگرش و رفتار مناسب مردم محلی نسبت به پذیرش گردشگر و جلوگیری از ایجاد تعارض و تنش عدم وجود عقاید متعصبانه و محدودکننده در جوامع محلی وجود آثار فرهنگی تاریخی، موزه‌ها و اماکن تاریخی و جاذبه‌های میراث فرهنگی مانند هنرهای سنتی و صنایع دستی برگزاری مراسمات و جشنواره‌های بومی و محلی در زمان حضور گردشگران در جزیره وجود افراد آگاه و آشنا برای راهنمایی گردشگران و معرفی صحیح جاذبه‌ها به آن‌ها افزایش تعامل با جامعه محلی و ایجاد فرصت تبادل فرهنگی بین مردم محلی و گردشگران آموزش و اطلاع‌رسانی به گردشگران درخصوص حفظ محیط‌زیست و فرهنگ منطقه آموزش جامعه میزبان درخصوص منابع زیست‌محیطی و طبیعی روستاها و تعامل با گردشگران ارتقا یافتن دانش، تخصص و آگاهی جامعه میزبان و توسعه مهارت‌ها افزایش درآمد و بهبود توزیع درآمد در جوامع محلی در اثر فعالیت‌های گردشگری ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و بهبود توزیع فرصت‌های شغلی در بین مردم بومی و محلی در اثر فعالیت‌های گردشگری تنوع‌بخشی به معیشت مردم محلی از طریق مشارکت در فعالیت‌های گردشگری غیرفصلی بودن گردشگری
	ظرفیت برد اقتصادی
ظرفیت برد نهادی	

متغیر

گویه

وجود طرح‌های حمایتی از کارآفرینی در بخش گردشگری
 تأسیس سازمان‌های مردم‌نهاد حامی کارآفرینی روستایی
 همکاری نهادهای رسمی با بخش‌های خصوصی و مردمی
 سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی براساس ظرفیت‌های محیطی جزیره و تناسب ضوابط با مقتضیات محلی
 ثبت ملی و جهانی جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی در یونسکو
 تأکید برنامه ملی توسعه گردشگری بر توسعه بوم‌گردی و تدوین خط‌مشی ملی
 نگرش مناسب مسئولان استان در رابطه با توسعه گردشگری منطقه
 مدیریت و نظارت بر خدمات گردشگری
 وجود تشکل‌های صنفی و اتحادیه‌ها در حوزه‌های مختلف کسب‌وکار
 منبع: مطالعات تجربی

با توجه به مقیاس ارزیابی، جدول (۴) معیارهای ارزیابی ظرفیت برد گردشگری را ارائه می‌کند. با محاسبه امتیاز هر شاخص، میزان رضایت برای هر شاخص تحلیل شده از ظرفیت برد گردشگر به دست می‌آید. بنابراین هرچه مجموع امتیاز یک مؤلفه بیشتر باشد، نشان‌دهنده ظرفیت برد گردشگری قابل قبول‌تر و اجرای استراتژی‌های کارآمدتر است.

جدول ۴. معیارهای ارزیابی ظرفیت برد گردشگری

امتیاز	ارزش	سطح ظرفیت برد گردشگری
۱۴۰-۷۰	۱-۲	ظرفیت برد گردشگری پایین
۲۱۰-۱۴۱	۱-۲/۳	ظرفیت برد گردشگری متوسط
۲۸۰-۲۱۱	۱-۳/۴	ظرفیت برد گردشگری بالا
۳۵۰-۲۸۱	۱-۴/۵	ظرفیت برد گردشگری بسیار بالا

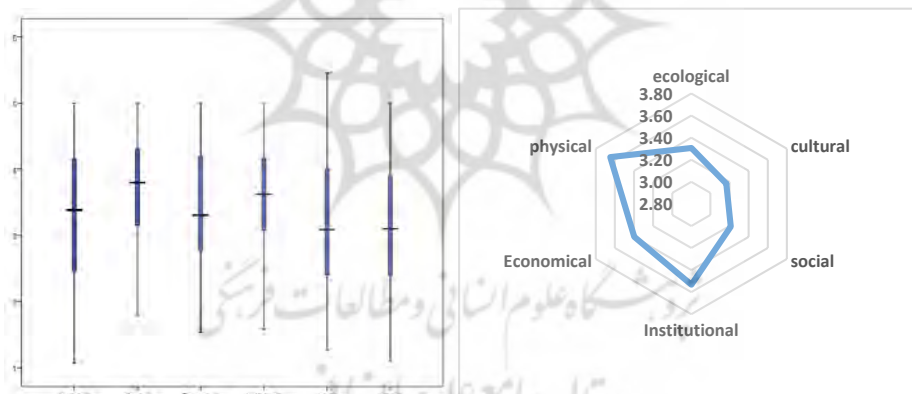
منبع: یافته‌های پژوهش

جامعه آماری شامل کارشناسان حوزه گردشگری، مشاوران حوزه مدیریت محیط‌زیست و فعالان گردشگری در جزیره قشم می‌باشد. با وجود آن‌که در مورد حجم نمونه لازم برای تحلیل عاملی و مدل‌های ساختاری توافق کلی وجود ندارد، اما به‌زعم بسیاری از پژوهشگران، محاسبه حجم نمونه با فرمول کوکران و یا رجوع به جدول مورگان در اینجا مصداق ندارد. در تحلیل عاملی تأییدی و مدل ساختاری، حداقل حجم نمونه براساس متغیرهای پنهان تعیین می‌شود و ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر پنهان) لازم است. در این پژوهش، با توجه به تعداد متغیرهای پنهان که ۶ مؤلفه هستند، حجم نمونه آماری ۱۲۰ نفر تعیین شد. نمونه مورد نظر با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. به‌منظور آزمون الگوی پیشنهادی و ارزیابی هر یک از ابعاد مورد بررسی، از مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی و

نرم‌افزار PLS Smart در فاز تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، چهار معیار بارعاملی، پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا بررسی شد.

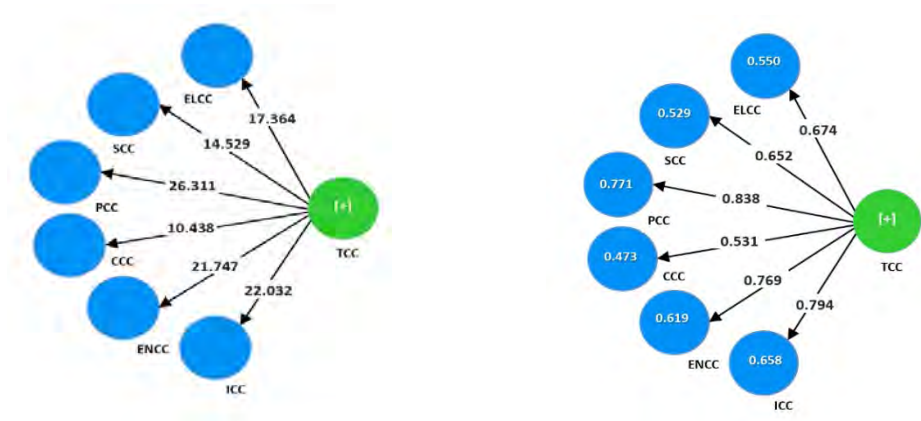
یافته‌های پژوهش

یافته‌ها نشان داد از دیدگاه پاسخ‌گویان، مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری دارای میانگین بالاتر از سطح متوسط بوده و ظرفیت برد فیزیکی با میانگین ۳/۶۴۸۳ بالاترین میانگین و ظرفیت برد فرهنگی با میانگین ۳/۱۶۶۱ پایین‌ترین میانگین را در میان مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری دارا هستند. به‌منظور بررسی مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری، از نمودار تار عنکبوتی استفاده شد. کشیدگی نمودار به‌سمت ظرفیت برد فیزیکی و سپس ظرفیت برد نهادی، نشان می‌دهد که ظرفیت برد فیزیکی و نهادی از دیدگاه پاسخ‌گویان نسبت به سایر مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری در وضعیت مناسب‌تری قرار دارد. گرایش نمودار به‌سمت مرکز در زمینه ظرفیت برد فرهنگی، اجتماعی و اکولوژیکی حاکی از وضعیت ضعیف‌تر مؤلفه‌های فرهنگی، اجتماعی و اکولوژیکی ظرفیت برد گردشگری می‌باشد. شکل (۳) وضعیت مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری را نمایش می‌دهد.

شکل ۳. وضعیت مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری

به‌منظور تأیید مدل تحقیق و ارزیابی مؤلفه‌های ظرفیت برد گردشگری، از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. در شکل (۴) مدل اندازه‌گیری براساس ضرایب مسیر و در شکل (۵) مدل اندازه‌گیری براساس مقادیر t آورده شده است.

شکل ۴. مدل اندازه‌گیری براساس ضرایب مسیر / شکل ۵. مدل اندازه‌گیری براساس مقادیر t

معیارهای آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی (CR) و میانگین واریانس استخراج شده (AVE) سطح قابل توجهی از پایایی و روایی همگرا از تمام سازه‌های مدل اندازه‌گیری را نشان داد. ضرایب آلفای کرونباخ کلیه سازه‌ها بیش از ۰/۷، میزان پایایی ترکیبی سازه‌ها بیش از ۰/۷ و معیار میانگین واریانس استخراج شده بیش از ۰/۵ بود. نتایج پایایی و روایی همگرای سازه‌های تحقیق در جدول (۵) آورده شده است.

جدول ۵. پایایی و روایی همگرای سازه‌های تحقیق

AVE	CR	Cronbach's alpha	سازه
۰/۷۱۹	۰/۸۹۲	۰/۸۶۰	ظرفیت برد اکولوژیکی ECC
۰/۶۳۰	۰/۸۴۹	۰/۸۳۳	ظرفیت برد اجتماعی SCC
۰/۵۶۲	۰/۸۳۷	۰/۸۲۱	ظرفیت برد فیزیکی PCC
۰/۶۵۳	۰/۸۱۶	۰/۸۰۹	ظرفیت برد فرهنگی CCC
۰/۷۰۱	۰/۷۴۴	۰/۷۳۸	ظرفیت برد اقتصادی ECC
۰/۷۲۰	۰/۹۲۷	۰/۸۸۶	ظرفیت برد نهادی ICC

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی روایی واگرای مدل اندازه‌گیری (جدول ۶)، نشان داد از آنجاکه مقدار جذر AVE مربوط به هرسازه در پژوهش حاضر، از مقدار همبستگی میان آن سازه و سازه‌های دیگر بیشتر است، می‌توان گفت هر سازه در مدل نسبت به سازه‌های دیگر، تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارد. به عبارت دیگر، روایی واگرای مدل مورد تأیید است.

جدول ۶. ماتریس سنجش روایی واگرای سازه‌های تحقیق

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱	ظرفیت برد اکولوژیکی	۰/۸۴۷					
۲	ظرفیت برد اجتماعی	۰/۷۱۹	۰/۷۹۳				
۳	ظرفیت برد فیزیکی	۰/۷۲۷	۰/۷۴۳	۰/۷۴۹			
۴	ظرفیت برد فرهنگی	۰/۶۳۸	۰/۷۰۲	۰/۷۳۲	۰/۸۰۸		
۵	ظرفیت برد اقتصادی	۰/۶۸۳	۰/۷۱۸	۰/۷۴۵	۰/۷۵۲	۰/۸۳۷	
۶	ظرفیت برد نهادی	۰/۶۰۲	۰/۶۰۹	۰/۵۷۳	۰/۵۷۷	۰/۶۱۳	۰/۸۴۰

منبع: یافته‌های پژوهش

به‌منظور بررسی تأثیر هر یک از مؤلفه‌های ظرفیت برد بر مفهوم کلی ظرفیت برد گردشگری، از بار عاملی و آماره t هر عامل استفاده شد. با توجه به این که مقادیر محاسبه شده t برای هر یک از عوامل بیش از $1/96$ است، روابط بین مؤلفه‌های ظرفیت برد با مفهوم کلی ظرفیت برد گردشگری مثبت و معنادار می‌باشد. مقدار ضریب تعیین R^2 برای کلیه مؤلفه‌ها به جز مؤلفه فرهنگی، بیش از $0/50$ به‌دست آمد که نشان از همبستگی بالای گویه‌ها با عامل مربوط به خود دارد. ظرفیت برد اکولوژیکی با بار عاملی $0/674$ و آماره t برابر $17/364$ ، ظرفیت برد اجتماعی با بار عاملی $0/652$ و آماره t برابر $14/529$ ، ظرفیت برد فیزیکی با بار عاملی $0/838$ و آماره t برابر $26/311$ ، ظرفیت برد فرهنگی با بار عاملی $0/531$ و آماره t برابر $10/438$ ، ظرفیت برد اقتصادی با بار عاملی $0/769$ و آماره t برابر $21/747$ و ظرفیت برد نهادی با بار عاملی $0/794$ و آماره t برابر $22/032$ با مفهوم ظرفیت برد گردشگری رابطه مثبت و معناداری دارند. در جدول (۷) این روابط آورده شده است.

جدول ۷. تأثیر هر یک از مؤلفه‌های ظرفیت برد بر مفهوم کلی ظرفیت برد گردشگری

نتیجه	R2	بار عاملی	آماره t	رابطه
تأیید	۰/۵۵۰	۰/۶۷۴	۱۷/۳۶۴	ظرفیت برد اکولوژیکی ← ظرفیت برد گردشگری
تأیید	۰/۵۲۹	۰/۶۵۲	۱۴/۵۲۹	ظرفیت برد اجتماعی ← ظرفیت برد گردشگری
تأیید	۰/۷۷۱	۰/۸۳۸	۲۶/۳۱۱	ظرفیت برد فیزیکی ← ظرفیت برد گردشگری
تأیید	۰/۴۷۳	۰/۵۳۱	۱۰/۴۳۸	ظرفیت برد فرهنگی ← ظرفیت برد گردشگری
تأیید	۰/۶۱۹	۰/۷۶۹	۲۱/۷۴۷	ظرفیت برد اقتصادی ← ظرفیت برد گردشگری
تأیید	۰/۶۵۸	۰/۷۹۴	۲۲/۰۳۲	ظرفیت برد نهادی ← ظرفیت برد گردشگری

منبع: یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

چگونگی ترکیب حفاظت و بهره‌برداری از منابع گردشگری، چالش مهمی است که مناطق توسعه‌یافته صنعت گردشگری با آن مواجه هستند (استرونزا و همکاران^۱، ۲۰۱۹). اهمیت روبه‌رشد گردشگری پایدار بر نیاز ضروری به رویکردهای ظرفیت برای کاهش تضاد بین حفاظت و استفاده از گردشگری تأکید می‌کند و ترکیبی بین حفاظت از محیط‌زیست و پیشرفت اقتصادی را ممکن می‌سازد (دانگ و همکاران، ۲۰۲۲). تلاش برای گردشگری پایدار در مناطق توریستی، مستلزم ایجاد تعادل پیچیده بین نظارت محیطی و توسعه اجتماعی-اقتصادی است (هافمن^۲، ۲۰۲۲). در این رابطه، ظرفیت برد ابزاری است که ثابت کرده است در برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری به‌ویژه در رابطه با جنبه‌های جلوگیری از تأثیرات بر منابع طبیعی و فرهنگی بسیار مفید است؛ زیرا به مدیریت مقاصد گردشگری با در نظر گرفتن جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی به‌ویژه در مورد مقاصد بالقوه و نوظهور کمک می‌کند. همچنین، با ایجاد محدودیت‌هایی از طریق مکانیسم‌های اصلاحی و پیشگیرانه از مشکلات و پیامدهای منفی تحولات کنترل‌نشده جلوگیری می‌کند. براین‌اساس، در این پژوهش ظرفیت برد گردشگری در جزیره قشم مورد مطالعه قرار گرفت.

نتایج این پژوهش نشان داد ظرفیت برد فیزیکی گردشگری جزیره قشم در سطح بالا قرار دارد و از دیدگاه پاسخ‌گویان، قابل قبول است. همچنین، مهم‌ترین مؤلفه ظرفیت برد گردشگری از دیدگاه پاسخ‌گویان است. برنال و همکاران (۲۰۲۴) و غفوری و همکاران (۲۰۲۲) نیز در پژوهش خود به نقش زیرساخت‌های فیزیکی در ارتقای ظرفیت برد گردشگری اشاره نموده‌اند. صنعت گردشگری با ارائه زیرساخت‌های گردشگری مبتنی بر محیط شهری شامل اماکن رفاهی، فضاهای تجاری و خدمات عمومی می‌تواند از شیوه‌های پایدار حمایت کند و زنجیره‌های ارزش محلی را تقویت نماید و در نهایت به پایداری و رشد اقتصادی این بخش کمک کند (اریزا-کولپاس و همکاران^۳، ۲۰۲۳). طراحی مطلوب زیرساخت‌های گردشگری که از روش‌های پایدار پشتیبانی می‌کند، می‌تواند تجربیات بازدیدکنندگان را تقویت کرده و به ارتقای بهره‌وری منابع منجر شود (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۳). عناصر زیرساختی باکیفیت با ایجاد تجربیات مثبت در گردشگران، می‌تواند گردشگران بیشتری را جذب کرده و منجر به بازدیدهای مجدد و توصیه‌های مثبت گردد.

ظرفیت برد نهادی گردشگری، مؤلفه دیگری است که از دیدگاه پاسخ‌گویان، ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم را ارتقا می‌دهد. هاریبودیمن و همکاران (۲۰۲۳) و غفوری و همکاران (۲۰۲۲) نیز بر نقش نهادها در ارتقا ظرفیت برد گردشگری تأکید نموده‌اند. توسعه گردشگری نمی‌تواند بدون در نظر گرفتن نقش سازمان و نهادهای گوناگون انجام شود؛ زیرا هرگونه فعالیتی به‌نوعی به سازماندهی و تشکیلات در سطوح مختلف، چه ملی و چه محلی، نیاز دارد. دولت، سازمان و ارگان‌های ذی‌ربط آن از جمله این نهادها هستند و از طرف دیگر، نهادهای غیردولتی محلی نیز که به‌صورت خودجوش شکل گرفته‌اند، دارای تأثیرگذاری بالایی بر رشد و گسترش فعالیت‌های گردشگری هستند. با توجه به نقش عامل نهادی در ارتقای ظرفیت

1. Stronza *et al.*
2. Hoffmann
3. Ariza-Colpas *et al.*

برد، بازنگری به نوع و نحوه برنامه‌ریزی و هماهنگی بین نهادها و دستگاه‌های اجرایی مسئول از طریق ایجاد یک نهاد مدیریتی یکپارچه در بخش گردشگری و ایجاد پنجره واحد بین سازمان‌ها به منظور تسریع در امور و جلوگیری از اتلاف وقت و هزینه‌ها و دوباره کاری پیشنهاد می‌شود.

مؤلفه دیگری که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته، ظرفیت برد اقتصادی است. در تمام تحقیقات بررسی شده، ظرفیت برد اقتصادی گردشگری به شدت مورد تأکید قرار گرفته است. توسعه ظرفیت برد گردشگری نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی و تخصیص تسهیلات است. بدون سرمایه‌گذاری در پروژه‌های گردشگری نمی‌توان گسترش ظرفیت برد گردشگری را انتظار داشت؛ زیرا در کنار بقیه عوامل موجود، سرمایه نیز لازم است تا در ترکیبی بهینه با دیگر عوامل، ظرفیت برد را توسعه دهد. در این زمینه، تقویت نظام بانکی و مؤسسات پولی و مالی دولتی در جهت ارائه تسهیلات بانکی به فعالان بخش گردشگری با شرایط ویژه، کاهش کارمزد و سود بانکی به صورت مقطعی و کوتاه‌مدت پیشنهاد می‌شود.

ظرفیت برد اکولوژیکی، مؤلفه دیگری است که از دیدگاه پاسخ‌گویان ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم را ارتقا می‌دهد. در تمام تحقیقات انجام گرفته، ظرفیت برد اکولوژیکی گردشگری به شدت مورد تأکید قرار گرفته است. توسعه پایدار گردشگری زمانی حاصل می‌شود که منابع طبیعی و محیط‌زیست در منطقه گردشگری، در تعادل باشند و هیچ تهدید یا خطری وجود نداشته باشد (سبحانی و دانه‌کار، ۱۴۰۲). چگونگی حفظ امنیت زیست‌محیطی گردشگری به هدف مشترک جامعه بین‌المللی تبدیل شده است. امنیت اکولوژیکی گردشگری تضمین می‌کند که منابعی که گردشگری به آن‌ها وابسته است، در وضعیت تعادل پایدار و سالم قرار دارند. براین اساس، تأکید بر انجام مطالعات زیست‌محیطی و برنامه‌های بلندمدت برای ارزیابی فعالیت و کاهش اثرات منفی اکوتوریسم بر محیط‌زیست و آموزش اصول و راهکارهای حفاظت از محیط‌زیست مناطق گردشگری به صاحبان کسب‌وکارهای گردشگری پیشنهاد می‌شود.

بر اساس نتایج پژوهش، ظرفیت برد اجتماعی نیز توانایی بهبود ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم را دارد. اسکینیتی و همکاران (۲۰۲۴)، هاتیبو (۲۰۲۴) و دونگ و همکارا (۲۰۲۲) در پژوهش خود نقش جامعه محلی را در ارتقای ظرفیت برد گردشگری مورد تأکید قرار دادند. گردشگری پدیده‌ای اجتماعی است که در آن افراد با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. این به‌نوبه خود نظم اجتماعی جدیدی را تحمیل می‌کند که می‌تواند باعث تغییراتی در زندگی دست‌اندرکاران از جمله جامعه میزبان شود. درک جامعه، عاملی اساسی در توسعه گردشگری است؛ زیرا به تمایل و حمایت یا حتی مخالفت ساکنان برای توسعه گردشگری منتهی می‌گردد (سگوتا و همکاران^۱، ۲۰۲۱). جامعه میزبان پویایی توسعه گردشگری و تعاملات بین فعالیت و بازیگران درگیر را تعیین می‌کند (راسلی و همکاران، ۲۰۲۴). بنابراین، گردشگری را نمی‌توان صرفاً به‌عنوان فعالیت اقتصادی و نه به‌عنوان فعالیتی برای ارضای خواسته‌ها یا کنجکاو‌های گردشگر، در نظر گرفت.

برعکس، ملاقات بین بازدیدکنندگان و جامعه میزبان باید به فضای مشترکی تبدیل شود که بتوان بر سر آن توافق کرد و در آن تعامل و رضایت متقابل وجود داشته باشد.

یافته‌ها حاکی از آن است که ظرفیت برد فرهنگی گردشگری نیز بر ظرفیت برد گردشگری جزیره قشم تأثیرگذار است. پاسکوا و همکاران (۲۰۲۱) و سالمی و همکاران (۱۴۰۱) نیز نقش فرهنگ را در ارتقا ظرفیت برد گردشگری تأیید نمودند. در چند سال اخیر فرهنگ به‌عنوان یکی از سه مؤلفه اصلی دستیابی به الگوی توسعه پایدار گردشگری، در کانون توجه متخصصان و سیاست‌گذاران حوزه گردشگری قرار گرفته است. ورود بازدیدکنندگان می‌تواند رفتارهای بیگانه با زندگی روزمره، کنار گذاشتن اعمال و مظاهر فرهنگی، سنت‌ها و حتی ایجاد اختلاف بر سر کنترل فعالیت را بازتولید کند (سلطانی نژاد و شهریاری، ۱۴۰۲). در مورد اثرات مثبت فرهنگی می‌توان گفت، فعالیت‌های تفریحی برای ساکنان افزایش می‌یابد، خدمات عمومی بهبود می‌یابد و تغییرات اجتماعی تشویق می‌شود. افزایش غرور و هویت فرهنگی، انسجام و تبادل افکار، به‌نوبه خود، دانش فرهنگ محلی را بهبود می‌بخشد، فرصت‌هایی را برای تبادل فرهنگی ایجاد می‌کند، سنت‌های محلی را احیا می‌کند، کیفیت زندگی را افزایش می‌دهد و تصویر جامعه را بهبود می‌بخشد (ماتوسمارکوز و والپرز کولمنارس، ۲۰۱۸). صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که فرایند و برنامه‌های آموزشی ویژه می‌تواند با تغییر بینش و فرهنگ افراد و تجهیز آن‌ها به دانش و مهارت‌های خاص، راهی را که آن‌ها احتمالاً در زمان طولانی به آن می‌رسند، بسیار کوتاه کند.

گردشگری به‌دلیل تنوع مؤلفه‌ها، بازیگران و بخش‌هایی که در آن مداخله می‌کنند، سیستمی با پیچیدگی‌های فراوان است. بنابراین نیازمند تدوین سیاست‌ها و نظام برنامه‌ریزی در ردیف‌ها و سطوح مختلف است تا مدیریت منطقی و متعادلی بر منابع موجود داشته باشد. در نتیجه، لازم است با برنامه‌ریزی بتوان میزان تأثیری را که گردشگری می‌تواند بر محیط‌زیست ایجاد کند، پیش‌بینی کرده و توسعه‌ای را که مناسب‌ترین مناطق برای گردشگری را در بر می‌گیرد، ایجاد نمود. افزون‌بر این، در این مناطق باید نظارت‌هایی را اعمال کرد که از فراتر رفتن ظرفیت گردشگری منطقه جلوگیری کند. در مورد جزیره قشم، با توجه به رشد روزافزون تعداد گردشگران و ظرفیت برد گردشگری جزیره، نه‌تنها باید از ورود گردشگران بیشتر جلوگیری کرد بلکه همین گردشگران ورودی را نیز هماهنگ‌شده و سازماندهی‌شده به‌سوی مقاصد گردشگری هدایت کرده و سعی بر آن شود تا هر جاذبه و کاربری برطبق پتانسیل خود، پذیرای گردشگری باشد. راهکار دیگر این است که جهت پذیرش بیشتر گردشگران، در پی افزایش ظرفیت برد جزیره و کاهش عوامل محدودکننده بوده و رشد گردشگری را متناسب با فضای حاکم بر محدوده مورد مطالعه و سازگاری بیشتر با این شرایط سوق داد. در این صورت، گردشگری برای جامعه میزبان، بسترهای رشد و توسعه را فراهم کرده و برون‌دادهای درآمد گردشگری موجب بهبود کیفیت زندگی و توسعه منطقه می‌شود. همچنین، از آنجاکه گردشگری صنعتی است که برای بقای خود باید از تولیدات خود محافظت کند، سازگاری و تطابق کسب‌وکارهای گردشگری با محیط‌زیست به‌عنوان بستر اصلی گردشگری در نظر گرفته شود. درنهایت

فعالیت‌ها و کسب‌وکارهای گردشگری هماهنگ با بافت اجتماعی و ساختار فرهنگی جامعه میزبان، افزون بر حفاظت از میراث فرهنگی و بهبود حس اعتماد به نفس آنان، منجر به پذیرش و مقبولیت این فعالیت‌ها در جامعه میزبان شده و در نتیجه، مشارکت فعال آنان در فرایند توسعه را به همراه خواهد داشت. این تحقیق با توسعه مدل مدیریتی ظرفیت برد گردشگری و آزمایش تجربی مدل به گسترش ادبیات گردشگری و حفاظت از محیط زیست کمک می‌کند. همچنین، نتایج این تحقیق برای برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های بخش گردشگری مهم است. صاحبان کسب‌وکارهای گردشگری نیز می‌توانند از نتایج حاصله استفاده کنند.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: مقاله حامی مالی ندارد.
مشارکت نویسندگان: تمام نویسندگان در آماده‌سازی مقاله مشارکت داشته‌اند.
تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.
تعهد کپی‌رایت: طبق تعهد نویسندگان حق کپی‌رایت رعایت شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- برقی، حمید؛ دهقان حسام پور، محمد؛ طوسی، رمضان و جمینی، داوود. (۱۳۹۱). برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری در منطقه خلیج فارس (مطالعه موردی: جزیره قشم). برنامه‌ریزی فضایی، ۲(۳)، ۷۵-۹۳.
- پوراحمد، احمد؛ میرزایی قلعه، فرزاد؛ اروچی، حسن و علیزاده، محمد. (۱۳۹۱). بررسی و تعیین ظرفیت تحمل گردشگری در جزیره قشم به‌منظور توسعه پایدار گردشگری. همایش ملی خلیج فارس. حبیبی، کیومرث؛ سعیدی، مهدی و سیاری، شادیه. (۱۴۰۳). ارزیابی تأثیر توسعه زیرساخت‌های گردشگری بر ماندگاری گردشگران نوروزی در شهر سندر. نشریه گردشگری شهری، ۱۱(۳)، ۱۸-۱.
- سالمی، مهدی؛ جوزی، سیدعلی؛ ملماسی، سعید و رضایان، سحر. (۱۴۰۱). تعیین توان و ظرفیت برد اجتماعی و فرهنگی با هدف استقرار توسعه کاربری گردشگری طبیعت (مطالعه موردی: منطقه حفاظت شده کرخه، ایران). تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۲(۶۷)، ۳۱۷-۳۳۳.
- سبحانی، پروانه و دانه کار، افشین. (۱۴۰۲). برآورد ظرفیت برد گردشگری طبیعت در جنگل‌های مانگرو خمیر و قشم. مجله جنگل ایران، ۱۵(۳)، ۳۷۷-۳۹۲.
- سلطانی نژاد، مهدیه و شهریاری، سوده. (۱۴۰۲). معنایابی پیامدهای فرهنگی ارتباطات با تأکید بر توسعه گردشگری (مورد مطالعه: جامعه بومی کنگ). فصلنامه علمی رسانه، ۳۴(۲)، ۱۹۷-۲۲۳.
- فلاح تبار، نصراله. (۱۳۹۵). جایگاه اکوتوریسم در توسعه پایدار شهر قشم (با بهره‌گیری از مدل SWOT). فصلنامه جغرافیا، ۶(۲۵)، ۲۹-۴۲.
- قنبری، اسماعیل و مهدوی، افسون. (۱۴۰۱). توان‌های محیطی توسعه اکوتوریسم در جزیره قشم و جهانی‌شدن؛ یک مطالعه مروری. پژوهش‌های گردشگری و توسعه پایدار، ۵(۲)، ۸-۱.
- کریمی، زین العابدین؛ لطفی، حیدر و ناصری منش، علی. (۱۳۹۷). برنامه‌ریزی توسعه گردشگری در ایران با تأکید بر توسعه جزایر خلیج فارس؛ جزیره قشم. فصلنامه جغرافیا، ۸(۳۲)، ۳۶۹-۳۹۳.
- میرزایی قلعه، فرزاد و منشی زاده، رحمت اله. (۱۳۹۵). تعیین ظرفیت گردشگری کارآفرین در جزیره قشم به‌منظور توسعه پایدار گردشگری. مطالعات فرهنگی و سیاسی خلیج فارس، ۳(۱۰)، ۱۴۶-۱۳۳.
- نصیری، آرزو؛ قاسمی، ندا؛ مجتهدزاده، زهره السادات و حجازی، رخشاد. (۱۴۰۱). برآورد ظرفیت برد گردشگری پایدار در جزایر قشم و کیش. مجله مدیریت محیطزیست و توسعه پایدار، ۶(۲)، ۴-۱.

References

- Ajuhari, Z; Aziz, A; Yaakob, S.S.N; Abu Bakar, S; & Mariapan, M. (2023). Systematic Literature Review on Methods of Assessing Carrying Capacity in Recreation and Tourism Destinations. Sustainability, 15(4), 3474.
- Barghi, H; Dehghan Hesampoor, M; Toosi, R; & Jamini, D. (2013). Planning of Tourism Sustainable Development in Persian Gulf (Case study: Qeshm island). Spatial Planning, 2(3), 75-94. (In Persian).

Björk, P; Prebensen, N; Räikkönen, J; & Sundbo, J. (2021). 20 Years of Nordic Tourism Experience Research: A Review and Future Research Agenda. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 21(1), 26–36.

Cheablam, O; & Rattanarat, J. (2021). Physical and Ecological Carrying Capacity for Cave Tourism Management. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 12(4), 986-999.

Coccosis, H; & Mexa, A. (2004). *Tourism Carrying Capacity: Methodological Considerations*. 1st Edition, Routledge.

Dong, X; Gao, S; Xu, A; Luo, Z; & Hu, B. (2022). Research on Tourism Carrying Capacity and the Coupling Coordination Relationships between Its Influencing Factors: A Case Study of China. *Sustainability*, 14(22), 15124.

Du, Q; Guan, Q; Sun, Y; & Wang, Q. (2024). Assessment of Ecotourism Environmental Carrying Capacity in the Qilian Mountains, Northwest China. *Sustainability*, 16(5), 1-15.

Du Cros, H; & Kong, W.H. (2020). Congestion, Popular World Heritage Tourist Attractions and Tourism Stakeholder Responses in Macao. *International Journal of Tourism Cities*, 6(4), 929–951.

Fallahtabar, N. (2017). The State of Ecotourism in Sustainable Development of Qeshm (By Utilizing of SWOT Model). *Geography*, 6(25), 29-42. (In Persian).

Fernández-Villarán, A; Espinosa, N; Abad, M; & Goytia, A. (2020). Model for Measuring Carrying Capacity in Inhabited Tourism Destinations. *Portuguese Economic Journal*, 19(1), 213–241.

Ghafoori, H; Seyednazari, M; & Kazemiyeh, F. (2022). Carrying Capacity in Tourism and its Measurement Methods. *Journal of Tourism Hospitality Research*, 1(9), 99-111.

Ghanbari, E; & Mahdavi, A. (2022). Environmental Potentials of Ecotourism Development in Qeshm Island and globalization; A review study. *Tourism and Sustainable Development Research*, 5(2), 1-8. (In Persian).

Habibi, K; Saidi, M; & sayari, S. (2024). Evaluating the Impact of the Development of Tourism Infrastructure on the Retention of Nourooz Tourists in Sanandaj. *Urban Tourism*, 11(3), 1-18. (In Persian).

Haribudiman, I; Berliandaldo, M; & Fasa, A.W. (2023). Implications of the Role of Tourism Carrying Capacity in the Development of Sustainable Tourism Destinations. *Jurnal Kepariwisata Indonesia*, 17(2), 272-292.

Hatibu, S.H. (2024). The Multidimensional Tourism Carrying Capacity Model for Zanzibar. *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*, 24 (1), 63-80.

He, H; Shen, L; Wong, S.W; Cheng, G; & Shu, T. (2023). A “load-carrier” Perspective Approach for Assessing Tourism Resource Carrying Capacity. *Tourism Management*, 94(2), 104651.

Hoffmann, S. (2022). Challenges and Opportunities of Area-based Conservation in Reaching Biodiversity and Sustainability Goals. *Biodiversity and Conservation*, 31(2), 325–352.

Salemi, M; Jozi, S.A; Malmasi, S; & Rezaian, S. (2022). Determine Potential and Social and Cultural Carrying Capacity with the Purpose of the Establishment in Ecotourism Development (Case study: Southern Karkheh Protected Area, Iran). *Applied research in geographical sciences*, 22(67), 317-333. (In Persian).

Santos, P.L.A; & Brilha, J.A. (2023). Review on Tourism Carrying Capacity Assessment and a Proposal for Its Application on Geological Sites. *Geoheritage*, 15(47), 1-14.

Segota, T; Mihalic, T; & Perdue, R.R. (2024). Resident Perceptions and Responses to Tourism: Individual Vs Community Level Impacts. *Sustainable Tourism*, 32(2), 340-363.

Skiniti, G; Lilli, M; Skarakis, N; Tournaki, S; Nikolaidis, N; & Tsoutsos, T. (2024). A Holistic Approach for Tourism Carrying Capacity Estimation in Sensitive Ecological Areas. *Environment, Development and Sustainability*, 26(12), 31971-31995.

Sobhani, P; & Danehkar, A. (2023). Estimation of Nature Tourism Carrying Capacity in the Mangrove Forests of Khamir and Qeshm. *Iranian Journal of Forest*, 15(3), 377-392. (In Persian).

Sobhani, P; Esmailzadeh, H; Sadeghi, S; & Marcu, M. (2022). Estimation of Ecotourism Carrying Capacity for Sustainable Development of Protected Areas in Iran. *Environmental Research and Public Health*, 19(3), 1059.

Soltanynezhad, M; & Shahriyari, S. (2023). Communication with an Emphasis on Tourism Development (Case study: Indigenous Kong University). *Rasaneh*, 34(2), 197-223. (In Persian).

Streimikiene, D; Svagzdiene, B; Jasinskas, E; & Simanavicius, A. (2021). Sustainable Tourism Development and Competitiveness: The Systematic Literature Review. *Sustainable Development*, 29(1), 259-271.

Stronza, A.L; Hunt, C.A; & Fitzgerald, L.A. (2019). Ecotourism for conservation? *Annual Review of Environment and Resources*, 44(1), 229-253.

Tan, Q. (2023). Research on Sustainable Carrying Capacity of Urban Tourism Environment based on Multi Objective Optimization Algorithm. *Results in Engineering*, 19(2), 101344.

Tokarchuk, O; Barr, J.C; & Cozzio, C. (2022). How Much Is Too Much? Estimating Tourism Carrying Capacity in Urban Context Using Sentiment Analysis. *Tourism Management*, 91(4), 104522.

Vandarakis, D; Malliouri, D; Petrakis, S; Kapsimalis, V; Moraitis, V; Hatiris, G.A. & Panagiotopoulos, I. (2023). Carrying Capacity and Assessment of the Tourism Sector in the South Aegean Region, Greece. *Water*, 15(14), 2616.

Wang, J; Huang, X; Gong, Z; & Cao, K. (2020). Dynamic Assessment of Tourism Carrying Capacity and its Impacts on Tourism Economic Growth in Urban Tourism Destinations in China. *Journal of Destination Marketing & Management*, 15(2), 100383.

Wani, M. S; Bhat, M. S; Alam, A; & Mir, S. A. (2022). Assessing Indigenous Community's Perspectives and Attitudes toward Tourism Development Impacts in the Northwestern Himalayas. *Socio-Ecological Practice Research*, 5(1), 63-78.

Ye, S; Li, Z; & Xi, J. (2024). A Model for Estimating the Tourism Carrying Capacity of a Tourism Corridor: A Case Study of the Qinghai-Tibet Plateau. Sustainability, 16(3), 5466.

Yu, K; & Gao, H. (2023). Sustainable Development, Eco-tourism Carrying Capacity and Fuzzy Algorithm-a Study on Kanas in Belt and Road. Scientific Reports, 13(1), 16789.

COPYRIGHTS

This license allows others to download the works and share them with others as long as they credit them, but they can't change them in any way or use them commercially.

